

Гумбольдт 1985: Гумбольдт, фон В. Язык и философия культуры [Текст] / В. фон Гумбольдт. – М., 1985. – 450 с.

Гутман, Литвин, Черемисина 1997: Гутман, Е.А. Литвин, Ф.А., Черемисина, М.И. Сопоставительный анализ зооморфных характеристик [Текст] / Е. А. Гутман, Ф. А. Литвин, М. И. Черемисина // Национально-культурная специфика речевого поведения. – М., 1997. – С. 147-165.

Дацишин 2003: Дацишин, Христина. Транспортна метафора в українському політичному дискурсі: конотативний аспект [Текст] / Христина Дацишин // Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – 2003. – Вип. 23. – С. 108-116.

Дацишин 2004: Дацишин, Христина. Метафорична інтерпретація політичних реалій і проблема впливу на формування громадської думки [Текст] / Христина Дацишин // Пам'ять століть, відтворена у слові. – К.: Планета, 2004. – С. 302-307.

Керимов 2005: Керимов, Р. Д. Артефактная концептуальная метафора в немецком политическом дискурсе [Текст]: Автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Р. Д. Керимов. – Барнаул, 2005. – 18 с.

Кравченко 2003: Кравченко, В. Базові метафоричні моделі з концептом Європа у політичному дискурсі [Текст] / В. Кравченко // Семантика мови і тексту. Збірник статей VIII Міжнародної конференції. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – С. 27-273.

Овсяннико-Куликовский 1989: Овсяннико-Куликовский, Д.Н. Литературно-критические работы в 2-ух т. [Текст] / Д. Н. Овсяннико-Куликовский. – М.: Худож. лит., 1989. – Т. 1. – 541, [1] с.

Постовалова 1988: Постовалова, В.И. Картина мира в жизнедеятельности человека [Текст] / В. И. Постовалова // Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. – М., 1988. – С. 8-69.

Селіванова 2010: Селіванова, О.О. Лінгвістична енциклопедія [Текст] / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2010. – 844 с.

СУМ 1973: Словник української мови: в 11-ти томах [Текст]. – К.: Наук. думка, 1973. – Т. 4. – 839 с.

Умовні скорочення

ВК – газета “Вечірній Київ”

Д – газета “День”

ДУ – газета “Демократична Україна”

ДзТ – газета “Дзеркало тижня”

КС – газета “Кримська світлиця”

СВ – газета “Сільські вісті”

СУМ – Словник української мови в 11-ти т.

УК – газета “Урядовий кур’єр”

УМ – газета “Україна молода”

УТ – тижневик “Український тиждень”

Стаття посвячена концептуальному аналізу сучасної політичної метафори, определена иерархическая структура обобщенной метафорической модели «Политика – артефакты», рассмотрена фреймово-слововая организация метафорических субмоделей «Политика – здание», «Политика – техника», «Политика – транспорт».

Ключевые слова: политический дискурс, фрейм, слот, политическая метафора, обобщенная метафорическая модель, метафорическая модель, метафорическая субмодель.

The article deals with the conceptual analysis of contemporary political metaphors, the hierarchical structure of a generalized metaphorical model «Policy – artifacts» is described, the frame-slot organization of metaphorical submodels «Policy – building», «Policy – technology», «Policy – transport» is investigated.

Keywords: political discourse, frame, slot, political metaphor, generalized metaphorical model, metaphorical model, metaphorical submodel.

Надійшла до редакції 8 вересня 2010 року.

Надія Андрейчук

ББК Ш100

УДК 81'373.46

ЖАНРОВИЙ ПРОСТІР АНГЛІЙСЬКОГО ІНСТИТУЦІЙНОГО ДИСКУРСУ КІНЦЯ XV – ПОЧАТКУ XVII СТОЛІТТЯ

Стаття є спробою окреслити потенціал аналізу соціальних інститутів як макроатрибутів суспільства для виділення жанрів інституційного дискурсу, які тлумачаться як повторювані функціональні єдності знаків у повторюваній комунікативній ситуації породженій соціальним інститутом. Вводиться поняття лінгвокультурного простору як як інтерпретаційної моделі, котра дозволяє виявити структури смислу через динаміку мовних знаків і фігур означування. Дослідження виконується на матеріалі англійського інституційного дискурсу кінця XV – початку XVII століття.

Ключові слова: соціальний інститут, лінгвокультурний простір, інституційний дискурс, мовленнєвий жанр.

Той, хто сидить на троні, часом повинен
промовляти з нього
(О. Розеншток-Хюссі, „Мова і дійсність„)

Сама по собі думка про фундаментальну значущість мови як керівного начала в науковому вивченні культури людини не нова. Ще у 30-х роках минулого століття знаний американський лінгвіст Едвард Сепір зазначав, що у певному сенсі система культурних стереотипів кожної цивілізації впорядковується з допомогою мови, що виражає цю цивілізацію [Сепір 2003: 130]. При цьому мова є дороговказом у „соціальній дійсності”, люди живуть у полоні мови, яка суттєво впливає на наше уявлення про соціальні процеси і проблеми: „Ми бачимо, чуємо і загалом сприймаємо оточуючий світ саме так, а не інакше головню завдяки тому, що наш вибір при його інтерпретації визначається мовними звичками нашого суспільства” [Сепір 2003: 131]. Питання інтерпретації комунікативних кодів, що лежать в основі процесів соціального життя є об’єктом зацікавлення багатьох сучасних дослідників: антропологів, культурологів, соціологів, психологів, філософів. Метою цієї статті є показати як ця інтерпретація визначається лінгвокультурним простором людини епохи Тюдорів на матеріалі жанрів інституційного дискурсу цієї епохи.

Інституційна складова лежить в основі розвитку суспільства. Інституційний аспект функціонування соціуму є традиційною областю інтересів соціальної науки і займає центральне місце у системно-структурному аналізі соціальних явищ. Поняття соціального інституту передбачає можливість узагальнення абстрагованих із різноманітних дій людей найбільш суттєвих типів діяльності і соціальних відносин шляхом співвіднесення їх з фундаментальними цілями і потребами соціальної системи. У цьому сенсі соціальний інститут можна визначити як компонент соціальної структури суспільства, що інтегрує і координує множину дій людей і впорядковує соціальні відносини в окремих сферах суспільного життя [Российская социологическая энциклопедия 1999: 157-158]. Першим поняття соціального інституту ввів у науковий обіг Герберт Спенсер (1820 – 1903) і його типологія базувалася на виділенні функції регулювання соціальних процесів і явищ з метою збереження стабільності їх існування і підтримки рівноваги між ними [Андреев 1984: 134]. У Еверета Х’юза соціологія визначається як наука про інститути: „Я розумію вивчення інститутів як частину вивчення суспільства в дії. Центр цієї області знаходиться там, де дія протікає у більш чи менш твердо встановлених формах... Соціологія – це акурат та наука, яка винятково і спеціально, за задумом, а не випадково є наукою про соціальні інститути” [Х’юз 2003:118-119]. Поняття „інститут” у Х’юза охоплює всі види людської діяльності хоча б мінімально організовані і вбудовані у сітку соціальних зв’язків. Він називає інститути „діючими підприємствами” (going concerns)[Х’юз 2009]. Вони виявлять себе в багатьох формах, мають теперішнє існування і історичний вимір [Х’юз 2009а: 47]. При цьому наголос робиться на двох ідеях: 1) ідея відносно постійного підприємства чи установи (establishment) специфічного соціального сорту; 2) ідея колективної поведінки, яка виростає з факту, що все, що робить індивід, можна зрозуміти лише при умові, що точною відліку є колектив. Той розряд соціальних феноменів, у яких елемент установи і елемент колективної поведінки особливим чином сходяться і сама форма, котрої набуває колективна поведінка, є чимсь соціально встановленим, називається інститутом [Х’юз 2009: 47].

Інститути координують співпрацю людей таким чином, що певні дії стають обов’язковими, свобода вибору обмежується і досягається певний рівень забезпечення порядку та орієнтації (a certain degree of security of order and orientation) [Weise, Brandes 1990]. Ситуації, що визначають механізм дотримання соціальних і культурних норм можна назвати макroatрибути суспільства, природа яких визначається соціальною та історичною реальністю [Stolz 2009]. Ці макroatрибути створюють спільний соціокультурний простір, який співвідноситься з лінгвокультурним простором як однією із форм інтегрування людини у соціум. Інститут у його мінімальній формі можна звести до особливої різновидності конвенції, але „щоб конвенція групової діяльності перетворилась в узаконений соціальний інститут їй потрібна паралельна чи **підтримуюча** (виділення автора) когнітивна конвенція, що формується і відтворюється в комунікативній діяльності” [Макаров 2001: 31].

Вивчаючи функції соціальних інститутів, Ірина Митрофанова особливо виділяє комунікативну, яка розглядається як здатність до діяльності по передачі інформації і арена спілкування між людьми [Митрофанова 2004: 27]. Тлумачення комунікативної функції соціального інституту як „арени спілкування” можна співвіднести з наявністю інституційної складової при описі дискурсу у різних школах дискурсивного аналізу. Зокрема, германо-австрійська школа дискурсології (Р.Водак, З.Егер, У.Маас та ін.) розглядає дискурс як „мовне вираження чи корелят певної суспільної практики, впорядковане і систематизоване певним чином використання мови, за яким стоїть ідеологічно та історично обумовлена ментальність. Кожен текст як частина відповідної дискурсивної формації кваліфікується як соціальне висловлювання, як відображення індивідуальної колективної мовленнєвої практики” [Цит. за Попова 2008: 216].

Людина входить у певний дискурсивний простір у певній соціальній ролі (що передбачає сферу комунікації чи тип соціального інституту) і з певною метою. Зокрема, поняття „інституційний” у стосунку до дискурсу передбачає зв’язок з певним соціальним інститутом як „відносно стійкої форми організації соціального життя, що забезпечує стійкість зв’язків і відношень в рамках суспільства” [Коростелева 2003: 993]. Інституційний дискурс відображає ці форми організації діяльності соціуму і його жанри можна співвіднести з типами соціальних інститутів, кожен з яких відображається у певних дискурсивних практиках у розумінні

М.Фуко. Він пропонує „не розглядати мови як сукупності знаків (елементів означення, що відсилають до змістів або понять), а як практику що систематично формує об'єкти, про які вони говорять. Звичайно ж, мови утворюються зі знаків; але те, що вони роблять, це щось більше аніж використання цих знаків для позначення речей. Саме це *більше* (виділення Фуко – Н.А.) й робить їх незвідними до словесного матеріалу та до мовлення. Саме це „більше” необхідно виявити й описати” [Фуко 2003: 79].

Можна стверджувати, що одна з основних програм досліджень у рамках антропоцентричної парадигми сучасних лінгвістичних досліджень, а саме вивчення „омовнення” дискурсів, базується в основному на вивченні категорій комунікації як окремого модусу існування засобів мовного коду [Андрейчук 2008]. Спроба дослідження інституційного дискурсу є актуальною для цієї програми і вносить певний вклад у розуміння інституційного дискурсу як *повторюваної функціонально-смыслової єдності системно організованих знаків, яка моделює життєвий світ людини у соціумі певної доби і слугує макрознаком універсального інформаційного механізму – комунікації*.

Матеріалом цього дослідження є англомовний інституційний дискурс епохи Тюдорів, яка була достатньо виразною і, можна сказати, „знаковою” в англійській історії та культурі. Вона отримала назву Англійського (у складі „Північного”) Ренесансу, який став об'єктом багатьох загальних історико-культурних (гуманізм, індивідуалізм, відродження античності, розквіт мистецтв) та спеціальних досліджень. Серед останніх особливе місце займають філологічні та літературознавчі дослідження цієї епохи. В.В.Бібіхін зазначає, що у описі епохи Відродження переважає „естетсько-описовий” підхід, який ставить „недоречно захоплені акценти” на певних параметрах, що вже стали штампами як от „антропоцентризм”, „нова культура”, „нова людина”, „вільна творчість самого себе і свого буття” тощо [Бібіхін 1987: 7]. Мабуть, слід погодитись, що певна світоглядна революція, яку переживала Європа проходила у доволі обмеженому соціальному просторі: в замку, в палаці, в заможному бюргерському домі. Ренесанс у власному значенні залишався езотеричною, інтелектуальною та естетичною іграшкою тих замку і палацу... [Скуратівський 2007: 6]. Однак, гіпотетично, він накладає свій відбиток не лише на „естетичний” художній дискурс, але й на інституційний, що був породжений соціальними інститутами епохи.

Тюдори зайняли англійський трон після перемоги над Річардом III, останнім з Плантагенетів, у битві при Босворті у 1485 році і засновник династії Генріх VII об'єднав червону троянду Ланкастерів з білою трояндою Йорків, поклавши край війні Троянд, і через шлюб з наслідницею Йорків Єлизаветою устаткував Тюдорів на англійському престолі. Їхнє правління тривало 118 років: 1485-1509 – Генріх VII, 1509-1547 – Генріх VIII, 1547-1553 – Едвард VI, 1553-1558 – Марія, 1553-1603 – Єлизавета I. Ребекка Фрейзер називає цю династію харизматичною і політично обдарованою [Fraser 2004: 247]. Кожен із названих правителів вніс вклад у формування тих соціальних параметрів, які, з одного боку, „породили”, а з іншого – знайшли своє відображення в інституційному дискурсі. Дискурс загалом є інституційно структурованою сутністю. Однак, як уже зазначалося, виділяється окремий його тип, котрий моделює мовнокультурний універсум епохи у відповідності до рамок, заданих соціальними інститутами епохи.

Інституційний дискурс є системою знаків, що становлять його „підмову” [Шейгал 2000: 36]. Ментальні образи і схематизовані уявлення беруть участь у процесах смисловбачання або того, що З.Бауман називає процесом соціального картографування. Процедури картографування передбачають множинність соціальних просторів або соціальних позицій [Палагута 2008: 448]. Останні втілюються у жанрах інституційного дискурсу, які є *рупором* і *медіумом* соціальності. Вони визначають сприйняття і представлення соціальної складової, що є похідною від наявної культури.

Проаналізувавши соціальну історію Англії кінця 15 – початку 17 століття [Fraser 2004; Briggs 1983], можна зробити висновок, що єдиним соціальним інститутом, який інтегрував і координував множину індивідуальних дій людей і впорядковував соціальні відносини у різних сферах суспільного життя був мегаінститут *The Crown* (Корона). За функціонально-цільовим призначенням цей інститут був регулятивним, нормативним і духовним.

Взявши за основу твердження, що соціальні інститути визначають форми, у яких дискурсивні спільноти об'єктивують свої наміри таким чином, що вони адекватно інтерпретуються всіма учасниками «модельної» ситуації, визначимо *повторювані функціональні єдності знаків у повторюваній комунікативній ситуації породженій соціальним інститутом як жанри інституційного дискурсу*. Запропоноване визначення відображає такі сучасні підходи до аналізу жанру, які не обмежуються літературними (художніми) текстами, а поширюють це поняття на не літературні твори. Загалом погляди на природу і сутність жанру мають багаті традиції. У класичному підході центральне місце займає дослідження змістовних характеристик текстів (макроструктури, типи змісту, естетичні якості) і також їх повторюваних формальних властивостей (обсяг, лексика, граматики, способи побудови образу, стилістичні прийоми тощо), котрі дозволяють зарахувати текст до певного літературного жанру [Хомутова 2002: 67]. Наприкінці другого тисячоліття відбулася зміна в науковому баченні сутності жанрів як складних і багатоаспектних феноменів, тобто „жанрознавство пройшло еволюцію...”, важливими рисами якої були переосмислення жанрових теорій під кутом зору їх соціального генезису та розширення сфери жанрознавчих досліджень завдяки розгляду більшої кількості об'єктів та залученню методологій різних наук” [Яхонтова 2009: 8]. У 80-х роках ХХ століття працею Михайла Бахтіна (1895–1975) „Проблема мовленнєвих жанрів” було введено у науковий обіг поняття мовленнєвого жанру, а

незабаром генристика (лінгвістична генеалогія) перетворилась на самостійну наукову сферу. Флорій Бацевич вважає, що найважливішими причинами звернення сучасних лінгвістів до проблеми мовленнєвого жанру є загальна прагматизація лінгвістики, тенденція до пошуку зв'язків між будовою мовленнєвих утворень і компонентами ситуації спілкування [Бацевич 2006:11].

Визнаючи важливість вивчення регулярно повторюваних формальних і семантичних характеристик текстів, що належать до одного жанру, представники сучасного соціолінгвістичного підходу розглядають ці характеристики як поверхневу структуру і як засоби вираження іншої глибинної подібності у здійснюваних соціальних діях [Miller 1984]. Жанри вивчаються не просто як типи текстів, а як типові риторичні способи вираження повторюваних соціальних ситуацій [Freedman, Medway 1994].

У досліджувану епоху функції соціального мегаінституту Корони можна визначити як 1) регулятивні (формування і забезпечення „робочої конституції суспільства” [Хьюз 2003а,с.138]; 2) нормативні (встановлення та забезпечення дотримання соціальних норм життєдіяльності в соціумі); 3) духовні (формування ідеології, встановлення культурних норм та соціальних ролей). Ці функції є *універсальними* для всіх макроінститутів (Рис. 1).

Рис. 1. Макроінститути Корони як соціального мегаінституту кінця XV – початку XVII ст.

Макроінститути виконували певні *специфічні* функції, котрі були притаманні лише їм. Застосовуючи термін Броніслава Маліновського, Джеймс Файблмен називає колективну ціль інституту „хартією” інституту і як ”специфічна доктрина” хартія відображає абстрактну ідею, на яку вона опирається: „хартія та її особливі правила або норми є визначеною рисою символічного матеріалу, через який виражається міф” [Feibleman 1985, с.100]. Вміст вірувань про реальність (beliefs about reality) він називає онтологією. Останні є найфундаментальнішими з людських вірувань і вони зберігаються соціальними інститутами. Онтологія розглядається як правила узгодження (consistency-rules) між суперечливими наборами соціальних даних. Такі правила є імпліцитними, зануреними у соціальні структури. Провідна онтологія суспільства належить провідному інституту, але кожний інститут має власну [Feibleman 1985, с.101].

Інститути Корони мали свої „хартії”, які знайшли відображення у цілому ряді жанрів. Через дослідження цих жанрів історичне минуле виникає не як безпосередньо надана реальність, а як реальність інша, організована за допомогою уявлень про логічну послідовність, цілісність і зв'язність, тобто онтології, що знаходить відображення у характеристиках раціонально організованого тексту. При цьому дискурс слугує тим місцем, де можливе одночасне аналітичне вивчення різних «ідеологічних» елементів даної культури. М.Мамардашвілі та О.П'ятигорський зазначають, що у сучасному семіотичному розумінні термін «ідеологія» можна застосовувати у значенні інструмента «схоплювання відношення» і як такий інструмент вона повністю відкидає індивідуальний зміст. Навіть більше, сам факт семіотичного застосування цього терміна показує, що „к о л и є і д е о л о г і я, н е м а є і н д и в і д у а л ь н о г о з м і с т у” (виділення авторів) [Мамардашвілі, Пятигорський 2009: 104]. У широкому розумінні ідеологією буде усе, що репрезентує ідеальне буття соціального. При цьому вона не лише відображає світ соціальних відносин, але і є активним джерелом творення і трансформації цих відносин, тобто задає базову структуру розуміння соціального світу, накидає на соціальне довкілля мережу базових моделей ставлення до усіх значущих проявів соціального життя [Заблоцький 2001: 128-129]. „Ідеологія” жанру інституційного дискурсу відображає „хартію” соціального інституту, а його онтологія відображається у системі мовнокультурних кодів.

У ході цього дослідження та аналізу бази даних конституційних документів Англії епохи Тюдорів було виявлено, що макроінститути *Корони* породили специфічні мовленнєві жанри: 1) *Монарх*: королівська присяга, королівський заповіт, королівське доручення (Рис.2); 2) *Парламент* може бути представлений двома групами жанрів інституційного дискурсу. Перше група охоплює „продукти” його діяльності: акти, накази, офіційні оголошення, а друга описує „процедури” його роботи: протоколи, дебати, повідомлення, клопотання, промови (Рис.3); 3) специфічні функції *Privy Council* (Таємної ради) як особливого „таємного” дорадчого органу

знайшли вираження у спеціальних притаманних саме цьому інституту жанрах, які представлені на Рис. 4; 4) *Зоряна палата* як верховний судовий орган породила свої жанри (матеріали судової справи, укази) (Рис.5).

Рис. 2 Жанри, породжені соціальним інститутом *Монарх*.

Жанри як стереотипи мовленнєвої поведінки у соціумі епохи Тюдорів мають певні канони, є відносно стабільними і відображають соціокультурні характеристики епохи. Виявлення структур смислу через динаміку мовних знаків і фігур означування у дискурсі забезпечується певною інтерпретаційною моделлю, котру пропонуємо іменувати лінгвокультурним простором. Лінгвокультурний простір як інтерпретаційна модель слугує не для ілюстрування апріорно сконструйованої історії свідомості рядом емпірично виявлених текстів, а для типологізації функціонування знаків, знакових систем і дискурсів.

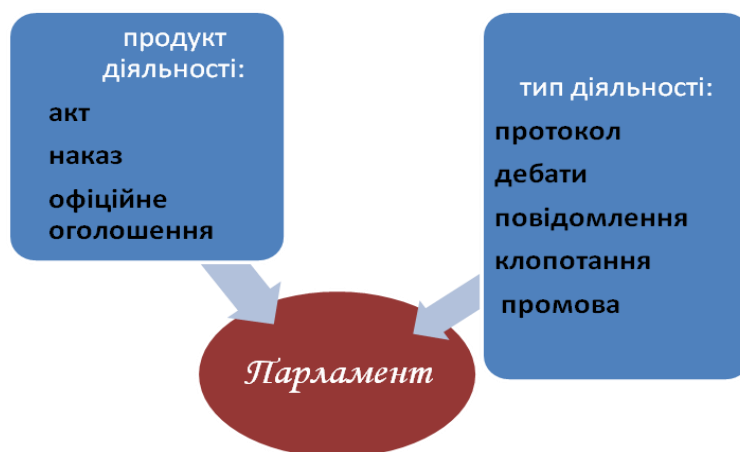

Рис.3. Жанри, породжені соціальним інститутом *Парламент*.

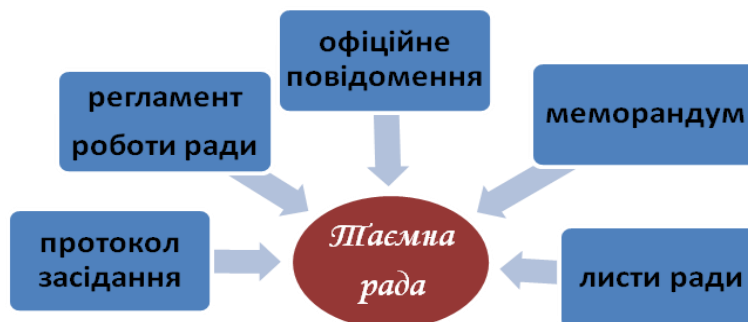

Рис. 4. Жанри, породжені соціальним інститутом *Шаємна рада*.

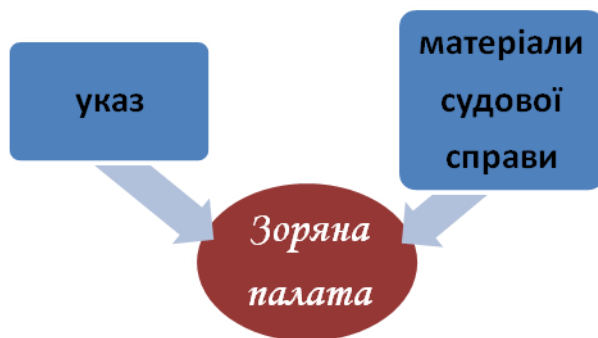

Рис. 5. Жанри, породжені соціальним інститутом *Зоряна палата*.

Остання дає можливість виявити і описати те „більше” у розумінні М.Фуко, що становить практику, яка систематично формує об’єкти.

Література

Андреев 1984: Андреев, Ю.П. Категория „социальный институт” [Текст] / Ю. П. Андреев // *Философские науки*. – 1984. – №1. – с.134-137.

Андрейчук 2008: Андрейчук, Н. І. Антропоцентрична парадигма сучасної лінгвістики: ідеологія і програми досліджень [Текст] / Н. І. Андрейчук // *Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць*. – Випуск 17 [Укл.: Анатолій Загнітко (наук.ред.) та ін.] – Донецьк: ДонНУ, 2008. – С.273-278.

Бацевич, Ф. С. Вступ до лінгвістичної генології: Навчальний посібник [Текст] / Ф. С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 248с. (Альма-матер).

Бибихин 1987: Бибихин, В. В. От составителя [Текст] / В. В. Бибихин // *Ренессанс: Образ и место Возрождения в истории культуры: Сборник научных статей*. – М.: АН СССР, Институт философии, 1987. – С.4-12.

Заблоцький 2001: Заблоцький, В.П. Соціальні функції ідеології [Текст] / В. П. Заблоцький // *Проблеми розвитку соціологічної теорії: Наукові доповіді і повідомлення першої Всеукраїнської соціологічної конференції [Соціологічна асоціація України, Інститут соціології НАН України; М.О.Шульга (наук. ред.) та ін.]*. – К., 2001. – с.128-132.

Коростелева 2003: Коростелева, Е. А. Социальный институт [Текст] / Е. А. Коростелева // *Социология: Энциклопедия [Сост.А.А.Грицанов, В.Л.Абушенко, Г.М.Евелькин, Г.Н.Соколова, О.В.Терещенко]*. – Мн.: Книжный дом, 2003. – 1312с.

Макаров 2001: Макаров, М. Л. Речевая коммуникация в группе: дискурсивное конструирование социальной идентичности [Текст] / М. Л. Макаров // *Эссе о социальной власти языка [Под. общ. ред. Л.И.Гришаевой]*. – Воронеж: Воронежский государственный университет, 2001. – с.30-36.

Мамардашвили, Пятигорский, 2009: Мамардашвили, М. К. Пятигорский, А. М. Символ и сознание. (Метафизические рассуждения о сознании, символикe и языке) [Текст] / М. К. Мамардашвили, А. М. Пятигорский. – М.: Прогресс-Традиция, Фонд Мераба Мамардашвили, 2009. – 288 с.

Митрофанова 2004: Митрофанова, И. И. Социальные институты [Текст] / И. И. Митрофанова // *Объединенный научный журнал. The Integrated Scientific Journal*. – 2004. – №3 (95) февраль. – с.25-28.

Палагута 2008: Палагута, В. И. Дискурсивность и пространственность как важнейшие элементы конструирования социального мира (социальное пространство и мировоззрение) [Текст] / В. И. Палагута // *Філософсько-антропологічні студії – 2008*. – К.: „Стилос”; Д.: ДНУ, 2008. – С. 444-454.

Попова 2008: Попова, И. В. Проблемы дискурса: формирование реальности [Текст] / И. В. Попова // *Внутренний мир и бытие языка: процессы и формы: Материалы II Межвузовской научной конференции по актуальным проблемам теории языка и коммуникации 17 июня 2008 года [ред. Н.В.Иванов]*. – М.: ЗАО „Книга и бизнес” 2008. – С. 215-218.

Российская социологическая энциклопедия 1999: Российская социологическая энциклопедия [Текст] / [Под общей редакцией академика РАН Г. В. Осипова]. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА, 1999. – 672 с.

Сепир 2003: Сепир, Э. Статус лингвистики как науки [Текст] / Эдвард Сепир // *Языки как образ мира*. – М.: ООО «Издательство АСТ»; СПб: Terra Fantastica, 2003. – С. 127-138.

Скуратівський 2007: Скуратівський, В. Л. Культура Нового часу – основні стратегії новоєвропейського культурного розвитку [Текст] / В.Л.Скуратівський [З циклу щоріч. пам’ят. лекції ім. А. Оленської-Петришин, 2006 р.]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 36 с.

Фуко 2003: Фуко, М. Археологія знання [Текст] / Мішель Фуко [Пер. з фр. В. Шовкун]. – К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2003. – 326 с.

- Хомутова 2002: Хомутова, Т. Н. Жанр как объект лингвистического исследования [Текст] / Т.Н.Хомутова // Вопросы лингвистики и методики преподавания языков в вузе: Сб. науч. тр. [Под ред. Е.Н.Ярославовой]. – Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2002. – С. 65-76.
- Хьюз 2003: Хьюз, Э. Ч. Изучение институтов [Текст] / Э. Ч. Хьюз // Социальные и гуманитарные науки за рубежом. – Сер.11. Социология, 2003. – №4. – С.118-126.
- Хьюз 2003а: Хьюз, Э. Ч. Институциональная должность и персона [Текст] / Э. Ч. Хьюз // Социальные и гуманитарные науки за рубежом. – Сер.11. Социология, 2003. – №4. – С. 127-138.
- Хьюз 2009: Хьюз, Э. Ч. Действующие предприятия: изучение американских институтов [Текст] / Э. Ч. Хьюз // Личность, культура, общество. – 2009. – Том XI. – Вып.2. – №№48-49. – с.46-56.
- Хьюз 2009а: Хьюз, Э. Ч. Действующие предприятия: изучение американских институтов [Текст] // Э. Ч. Хьюз – Личность, культура, общество. – 2009. – Том XI. – Вып.4. – №№51-52. – С. 45-56.
- Шейгал 2000: Шейгал, Е. И. Семиотика политического дискурса [Текст] / Е. И. Шейгал. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2004. – 326 с.
- Яхонтова 2009: Яхонтова, Т. В. Лінгвістична генологія наукової комунікації: монографія [Текст] / Т. В. Яхонтова. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 420 с.
- Briggs 1983: Briggs A. A social History of England [Text] / Asa Briggs. – London: Weidenfeld and Nicolson, 1983. – 320 p.
- Feibleman 1985: Feibleman, J. K. Justice, Law and Culture [Text] / J. K. Feibleman – Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1985. – 208 p.
- Fraser 2004: Fraser, R. A People's History of Britain [Text] / R. Fraser – London: Pimlico Random House, 2004. – 829 p.
- Freedman, Medway 1994: Freedman, A., Medway, P. Locating genre studies: Antecedents and prospects // Genre and the New Rhetoric [Text] / Ed. by A. Freedman, P. Medway. – London: Taylor and Francis, 1994. – p. 1-20.
- Miller 1984: Miller, C. R. Genre as social action [Text] / C. R. Miller // Quaterly Journal of Speech, Vol. 70, 1984. – p. 151-167.
- Weise, Brandes 1990: Weise, P., Brandes, W. A Synergetic View of Institutions //Theory and Decision. An International Journal for Methods and Models in the Social and Decision Sciences [Text] / Editor-in-chief B. Munier. – Vol.29, No.2, March 1990. – Dordrecht, Boston, London: Kluwer Academic Publishers. – p. 173-187.
- Stolz 2009: Stolz, J. Explaining religiosity: towards a unified theoretical model [Text] / Jörg Stolz. – The British Journal of Sociology, 2009. – Volume 60, Issue 2. – p. 345-367.

Статья является попыткой очертить потенциал анализа социальных институтов как макроатрибутов общества для выделения жанров институционального дискурса, которые толкуются как повторяющиеся функциональные единства знаков в повторяющейся коммуникативной ситуации порожденной социальным институтом. Вводится понятие лингвокультурного пространства как интерпретационной модели, которая позволяет выявить структуры смысла через динамику языковых знаков и фигур означивания. Исследование выполняется на материале английского институционального дискурса конца XV – начала XVII века.

Ключевые слова: социальный институт, лингвокультурное пространство, институциональный дискурс, речевой жанр.

The article presents an attempt to show the potential of studying social institutions for the identification of institutional discourse genres. The latter are treated as the repeated functional unities of signs in repeated communicative situation generated by a social institution. The notion of lingual cultural space is introduced to denote the interpretation model, which allows to reveal sense structures through the dynamics of linguistic signs. The research is conducted on the material of the English institutional discourse of the end of XV – the beginning of XVII century.

Keywords: social institute, lingual cultural space, institutional discourse, speech genre.

Надійшла до редакції 14 вересня 2010 року.

Вікторія Андрущенко

ББК Ш81.432. 4-22

УДК 81'42

ІНФОРМАТИВНО-КОМУНІКАТИВНА ПЛОЩИНА ВИЯВУ КАТЕГОРІЙНОЇ ЗВ'ЯЗНОСТІ У ВНУТРІШНІЙ ХУДОЖНЬОТЕКСТОВІЙ СТРУКТУРІ

Визначено та окреслено особливості вияву засобів реалізації формально-семантичної категорійної зв'язності у внутрішній художньотекстовій структурі як комунікативно-інформативних орієнтирів глибинно-сміслового укладання художньотекстової єдності.

Ключові слова: категорія зв'язності, внутрішньотекстові міжреченнєві синтаксичні зв'язки, смислові відношення, комунікативна спрямованість, художньотекстова структура.